

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA NACIONALINĖ ŽMOGAUS TEISIŲ INSTITUCIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 56, LT-01110 Vilnius, tel. (0 5) 266 8100, el. p. ombuds@lrski.lt, www.lrski.lt

Elektroninio pristatymo dėžutės adresas 191759894

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191759894

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

2025-03-21 Nr.
Į 2025-03-07 Nr. 3-686

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-950 2, 3, 7, 91, 12, 19 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2025 m. kovo 7 d. gautas teikimas derinti Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos inicijuotus teisės aktų projektus – Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 7, 91, 12, 19 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas arba Projektas), Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-646 37 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 2, 24, 36, 61 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą. Seimo kontrolierių įstaiga pagal kompetenciją teikia pastabas dėl Seimo kontrolierių įstatymo (toliau – Įstatymas) siūlomų pakeitimų.

Seimo kontrolieriai, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsnio 1 dalį, tiria skundus dėl valstybės ir savivaldybių pareigūnų (išskyrus teisėjus) piktnaudžiavimo ar biurokratizmo, taigi, laikydamiesi Seimo kontrolierių įstatyme įtvirtintų veiklos principų, vienodai gina visų fizinių ir juridinių asmenų galimai pažeistas teises ir laisves. Pagal Konstituciją, privalo būti paskirti bent du Seimo kontrolieriai: vienas – dėl valstybės institucijų ir pareigūnų, kitas – dėl savivaldybių institucijų ir pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo teikiamiems skundams tirti. Vykdydami Konstitucijos 73 straipsnyje įtvirtintą pareigą tirti asmenų skundus, Seimo kontrolieriai teikia rekomendacijas valstybės ir savivaldybių institucijoms dėl teisės į gerą viešąjį administravimą tobulinimo tiek praktiniu, tiek ir teisinio reguliavimo aspektu. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra pažymėta, kad, pagal Konstitucijos 73 straipsnio 1 dalį, Seimo kontrolieriai yra **nepriklausoma ir savarankiškai veikianti** valstybės ir savivaldybių pareigūnų (išskyrus teisėjus) kontrolės institucija, padedanti užtikrinti iš *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių atsakingo valdymo, valdžios atsakomybės visuomenei bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos imperatyvų įgyvendinimą, siekdama apginti žmogaus teises ir laisves nuo valstybės ir savivaldybių pareigūnų savivalės, piktnaudžiavimo ar biurokratizmo. Tirdami skundus dėl valstybės ir savivaldybių pareigūnų piktnaudžiavimo jiems nustatytomis galiomis ar įstatymų suteiktų įgaliojimų viršijimo, biurokratizmo ar teisės aktų reikalavimų pažeidimo ir taip gindami žmogaus teises ir laisves, Seimo kontrolieriai yra papildomas (subsidiarus) žmogaus teisių ir laisvių apsaugos garantas (2021 m. lapkričio 9 d. nutarimas).

Taigi Seimo kontrolierių konstitucinė paskirtis yra užtikrinti, kad valstybės ir savivaldybių institucijos nepažeistų atsakingo valdymo ir valstybės bei savivaldybių institucijų tarnavimo žmonėms imperatyvų. Vienas esminių Seimo kontrolierių instituto požymių yra tas, kad jie, įgyvendindami savo konstitucinę kompetenciją, yra nepriklausomi ir veikia savarankiškai. Tai, be kita ko, reiškia ne tik, kad, kaip yra prabrėžęs Konstitucinis Teismas, jie yra nepriskiriami nė vienai iš trijų valstybės valdžių (nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai), bet ir tai, kad niekas negali kištis į jų veiklą ir niekas negali daryti jiems įtakos.

Konstitucijos 73 straipsnyje nėra *expressis verbis* nustatyta, kiek turi būti skiriama Seimo kontrolierių. Tai, kad minėtoje Konstitucijos nuostatoje vartojama sąvoka „Seimo kontrolieriai“, suponuoja, kad jie privalo būti paskirti bent du. Tačiau tai nereiškia, kad negali būti paskirta daugiau Seimo kontrolierių. Teikiamu derinti Įstatymo projektu siekiama įsteigti trečią Seimo kontrolieriaus pareigybę – specializuotą Seimo kontrolierių, kuris nuo valstybės ir savivaldybių institucijų ir pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo gintų konkrečią pareiškėjų grupę – smulkiojo ir vidutinio verslo subjektus. Vadinasi, siūlomu Įstatymo pakeitimu siekiama prioretizuoti vieną asmenų, galinčių kreiptis į Seimo kontrolierius, grupę, numatant, kad jų interesus gins atskiras specialią kompetenciją turintis Seimo kontrolierius.

Nors teisėkūros subjekto siekis stiprinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų interesų gynimą yra sveikintinas ir, ko gero, reikalingas, vis dėlto svarbu, kad keičiant Seimo kontrolierių sistemą nebūtų paneigiama Seimo kontrolierių instituto paskirtis ir prigimtis, taip pat nebūtų pažeisti konstituciniai visiems Seimo kontrolieriams taikomi veiklos principai, ypač Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintas veiklos laisvės ir savarankiškumo principas, pagal kurį Seimo kontrolieriai yra nepriklausomi nuo kitų institucijų, o kiekvieno Seimo kontrolieriaus teisės ir pareigos lygios.

Vertinant siūlomus Įstatymo pakeitimus, atkreiptinas dėmesys į toliau dėstomus aspektus.

1. Projekto 2 straipsniu „3 straipsnio pakeitimas“ siūloma pakeisti Įstatymo 3 straipsnio 1 punktą ir jį išdėstyti taip: „1) ginti **asmenų** teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms, **ar tinkamai teikiamos administracinės ir viešosios paslaugos bei užtikrinama verslo laisvė**;“.

Pastebėtina, kad tokiu Įstatymo pakeitimu neišvengiamai išplečiama visų Seimo kontrolierių kompetencija, įpareigojimą kontroliuoti, kaip laikomasi gero viešojo administravimo ir valstybės bei savivaldybių įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvų, papildant pareigą tikrinti visų viešųjų paslaugų teikimą. Šiame kontekste pažymėtina, kad viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo sąvokos negali būti tapatinamos, prilyginamos viena kitai ar laikomos sutampančiomis. Viešųjų paslaugų teikimas bendriausia prasme reiškia viešojo administravimo subjektų **prižiūrimą (administruojamą) veiklą**, kuria sukurama valstybės ar savivaldybių institucijų garantuojama visuomenei teikiama nauda. Taigi, siūlomu Įstatymo pakeitimu Seimo kontrolieriams būtų pavesta prižiūrėti ne tik valstybės ir savivaldybių institucijų ir pareigūnų veiklą, kaip tai numatyta Konstitucijoje, bet ir jų prižiūrimų įmonių veiklą bei tų įmonių teikiamų paslaugų tinkamumą ir kokybę. Šiame kontekste pabrėžtina, jog atsižvelgiant į tai, kad viešųjų paslaugų spektras yra itin platus (pvz., švietimo, keleivių vežimo, sveikatos priežiūros ir kt. paslaugos), toks mandato išplėtimas ne tik keistų jau veikiančių Seimo kontrolierių įgaliojimų ribas, išplečiant jų konstitucinę kompetenciją tirti valstybės ir savivaldybių institucijų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo atvejus bei išeinant už Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintos viešojo administravimo

sampratos ribų¹, bet ir natūraliai reikalaujant reikšmingų papildomų išteklių ir kompetencijų. Be to, iš teikiamo Įstatymo projekto ir jį lydinčių dokumentų nėra aišku, kokių aspektų turėtų būti vertinama, ar viešosios paslaugos teikiamos „tinkamai“. Pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 2 straipsnio 26 punktą, viešosios paslaugos smulkiajam ir vidutiniam verslui apima, be kita ko, informavimą, konsultavimą verslo pradžios, verslo plėtros ir kitais verslui aktualiais klausimais, patalpų, techninės ir biuro įrangos nuomą ir praktinę pagalbą nuomojantiems šias patalpas smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams. Kyla klausimas, ar specializuotas kontrolierius turėtų tikrinti teikiamų konsultacijų, nuomojamų patalpų ir kt. kokybę, jei taip – kokiais kriterijais remdamasis. Neišvengiamai keltinas klausimas, kokiais kriterijais turėtų vadovautis Seimo kontrolieriai, tirdami kitų asmenų, ne smulkiojo ir vidutinio verslo, skundus dėl tinkamo ir kokybiško viešųjų paslaugų teikimo (pvz., ar mokykloje kokybiškai teikiamos švietimo paslaugos ir t. t.).

Kartu atkreiptinas dėmesys, kad paslaugų kokybės tikrinimas nėra ombudsmenams būdinga funkcija, nes, kaip minėta, jų pagrindinė funkcija yra nagrinėti piliečių skundus dėl administracinių institucijų veiksmų ar sprendimų, dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų valstybės ir savivaldybių institucijoms vykdant joms priskirtas funkcijas. Ombudsmeno institucijos paskirtis yra žmogaus teisių užtikrinimas, o ne konkrečios institucijos veiklos efektyvumo ar paslaugų kokybės standartų vertinimas. Ombudsmenai paprastai neturi nei techninių priemonių, nei ekspertinių žinių, reikalingų kokybiniam paslaugų auditui atlikti. Tam reikalingi papildomi ištekliai, nepriklausomi ekspertai ir specialistai, nes viešųjų paslaugų kokybės vertinimas reikalauja išsamios palyginamosios duomenų analizės ir vieningų standartų egzistavimo. Tai dažniausiai priklauso atskirų vykdomosios valdžios sistemai priklausančių institucijų kompetencijai. Pavyzdžiui, sveikatos apsaugos, švietimo ar transporto paslaugų kokybę dažniausiai vertina atitinkamos ministerijos, priežiūros tarnybos ar nepriklausomi audito subjektai, kurie turi specializuotas metodikas, įrankius ir ekspertus šioje srityje. Šiuo aspektu ombudsmenai, jiems priskyrus funkciją užtikrinti viešųjų paslaugų kokybę, tiesiog dubliuotų atitinkamos ministerijos kompetencijas, užuot prižiūrėję, ar valstybės institucija (įskaitant ministerijas) savo veikloje tinkamai užtikrina asmens teisę į gerą viešąjį administravimą.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Įstatymo projekto 2 straipsniu siūlomas Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsnio pakeitimas, išplečiantis Seimo kontrolierių mandatą į viešųjų paslaugų teikimo sritį, neatitinka ombudsmenų, kurių funkcijas Lietuvoje atlieka Seimo kontrolieriai, paskirties ir esmės bei nepagrįstai išplečia Seimo kontrolierių kompetenciją ombudsmeno institucijai nebūdingomis funkcijomis be tinkamo pagrindimo ir atitinkamų išteklių numatymo.

2. Projekto 3 straipsniu „7 straipsnio pakeitimas“ siūloma nustatyti, kad būtų skiriami ne du, o trys Seimo kontrolieriai, kurių vienas specializuotųsi smulkiojo ir vidutinio verslo pažeistų teisių ir teisėtų interesų gynimo srityje. Kaip minėta, pagal Konstituciją, be kita ko, jos 73 straipsnį, nėra draudžiama skirti daugiau nei du Seimo kontrolierius, Įstatyme aiškiai apibrėžiant jų kompetenciją.

2.1. Vertinant planuojamą Seimo kontrolierių įstatymo 7 straipsnio 2 dalies pakeitimą, visų pirma, pažymėtina, kad specializuotą Seimo kontrolierių skundams dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo teikiant administracines ir viešąsias paslaugas smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams ar kitaip nepagrįstai varžant verslo laisvę ar dėl pažeidžiamų smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų teisių viešojo administravimo srityje tirti siūloma įvardinti kaip „verslo ombudsmeną“. Atkreiptinas dėmesys, kad ir šiuo metu veikiantys Seimo kontrolieriai vykdo parlamentinių ombudsmenų

¹ Pagal Viešojo administravimo įstatymo 6 straipsnį, viešojo administravimo sritys yra: 1) administracinis reglamentavimas; 2) administracinių sprendimų priėmimas; 3) administracinių paslaugų teikimas; 4) teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūra; 5) viešųjų paslaugų teikimo administravimas.

funkcijas, nors įstatyme ombudsmeno sąvoka nėra vartojama. Todėl naujos ombudsmeno sąvokos įvedimas Įstatyme ir šios sąvokos susiejimas tik su vienu, specializuotu Seimo kontrolieriumi, neatrodo pagrįstas, be to, abejotina, ar toks reguliavimas nesudarytų prielaidų pažeisti iš Konstitucijos kylančio ir Seimo kontrolierių įstatyme įtvirtinto Seimo kontrolierių lygiateisiškumo principo. Jei Įstatymo pakeitimu siekiama keisti nusistovėjusią tradiciją ir praktiką Seimo kontrolierius tik neoficialiai vadinti ombudsmenais, ir norint šią sąvoką įteisinti, siekiant išlaikyti nuoseklumą, turėtų būti siūloma „ombudsmeno“ sąvoką susieti ir su kitais Seimo kontrolieriais, pavyzdžiui, Seimo kontrolierių valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti įvardijant kaip „ombudsmeną valstybės institucijoms“, o Seimo kontrolierių savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti – kaip „ombudsmeną savivaldai“.

2.2. Vertinant siūlomus Seimo kontrolierių įstatymo 7 straipsnio pakeitimus, pastebėtina ir tai, kad jais numatoma, jog naujasis Seimo kontrolierius, besispecializuojantis verslo subjektų pažeistų teisių ir teisėtų interesų gynimo srityje, gins tik smulkiojo ir vidutinio verslo interesus. Vadinas, darytina išvada, jog stambiojo verslo skundus dėl valstybės ir savivaldybių institucijų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo ir toliau nagrinės kiti du Seimo kontrolieriai. Atsižvelgiant į tai, pabrėžtina, jog, viena vertus, tokiu atveju sąvoka „verslo ombudsmenas“ neatspindi specializuoto kontrolieriaus veiklos srities, kita vertus, abejotina, ar toks Seimo kontrolierių įgaliojimų ir kompetencijų atskyrimas iš tiesų yra apgalvotas ir pagrįstas. Naujasis Seimo kontrolierius turėtų specializuotis verslo interesų gynimo srityje, taigi, ši sritis, regis, nebepatektų į veikiančių Seimo kontrolierių (valstybės ir savivaldybių institucijų veiklai tirti) kompetencijas, tačiau iš pateikto pasiūlymo panašu, kad Seimo kontrolieriai valstybės ir savivaldybių institucijų veiklai tirti ir toliau turėtų specializuotis stambiojo verslo pažeistų teisių gynimo srityje, taigi veikti ir kaip „verslo ombudsmenai“, nes, pagal Konstituciją, stambiojo verslo subjektai, kaip ir bet kurie kiti asmenys, turi teisę kreiptis į Seimo kontrolierius dėl valstybės ir savivaldybių institucijų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo joms vykdant savo funkcijas. Tai įvertinus, toks dirbtinis Seimo kontrolierių kompetencijų išskyrimas pagal besikreipiančius panašaus pobūdžio subjektus atrodo netikslingas, dalį tos pačios srities (tam tikrų verslo subjektų interesų gynimą) paliekant jau veikiantiems kontrolieriams. Jei įstatymų leidėjas manytų, jog tikslinga steigti trečią specializuotą Seimo kontrolieriaus pareigybę, kurią užimantis pareigūnas specializuotųsi verslo subjektų pažeistų teisių gynimo srityje, jis turėtų nagrinėti visų verslo subjektų, o ne tik smulkiojo ir vidutinio verslo, skundus.

Jeigu vis dėlto būtų nuspręsta, kad specializuotas Seimo kontrolierius tirtų tik subjektų, atitinkančių Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme įtvirtintus kriterijus, skundus, Įstatymo 14 straipsnyje būtų tikslinga nustatyti, kad tuo atveju, kai kreipiamasi į specializuotą Seimo kontrolierių, pareiškėjas turi pateikti įrodymus, patvirtinančius jo atitiktį minėtiems kriterijams. Taip pat turėtų būti sureguliuota, kurio iš Seimo kontrolierių – naujojo specializuoto ar jau dabar veikiančių – kompetencijai priskirtina tirti verslo subjektų asociacijų, vienijančių skirtingus subjektus, skundus.

3. Projekto 6 straipsniu „19 straipsnio pakeitimas“ siūloma papildyti Įstatymo 19 straipsnį nauja 2 dalimi: „2. Verslo ombudsmenas vykdydamas savo pareigas arba gavęs Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos kreipimąsi ir siekdamas užtikrinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų teisę į gerą viešąjį administravimą, be šio straipsnio 1 dalyje numatytų teisių, taip pat turi teisę analizuoti teisės aktus ir teisės aktų projektus, vertinti jų nuostatų tikslingumą, proporcingumą, nustatomų įpareigojimų pagrįstumą ir būtinumą.“

Vertinant šį siūlymą, visų pirma, primintina, kad, kaip minėta, pamatinis Seimo kontrolierių veiklos požymis yra Seimo kontrolierių nepriklausomumas ir savarankiškumas. Tai kyla iš Seimo kontrolierių institutą reglamentuojančio Konstitucijos 73 straipsnio, aiškinamo Konstitucinio Teismo

jurisprudencijoje. Parlamento ombudsmenų nepriklausomumas, kaip esminė jų savybė, akcentuojama ir Venecijos principuose², reguliuojančiuose ombudsmenų veiklą. Tai reiškia, kad jokios institucijos ar asmenys negali duoti ombudsmeniui privalomų vykdyti nurodymų. Todėl nuostata, įpareigojanti specializuotą Seimo kontrolierių atlikti galiojančių teisės aktų ir jų projektų vertinimą pagal Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos kreipimąsi, rizikuoja paneigti ombudsmeno nepriklausomumo principą, suteikiant išskirtinį statusą vienam konkrečiam subjektui – Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybai, ir įpareigojant ombudsmeną atlikti esamo ar siūlomo teisinio reguliavimo vertinimus pagal konkretaus subjekto interesus. Be kita ko, tokiu būdu specializuoto kontrolieriaus funkcijos galimai įgytų ir lobistinei veiklai būdingų požymių. Šiame kontekste pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai, vykdydami savo funkcijas, glaudžiai bendradarbiauja tiek su valstybės ir savivaldybių institucijomis, tiek su pilietine visuomene, įvairiais susivienijimais, asociacijomis, nė vienos iš jų neišskirdami. Todėl toks Įstatymo pakeitimas nepagrįstai sukurtų išskirtines sąlygas vienam konkrečiam subjektui daryti poveikį Seimo kontrolieriaus veiklai ir sudarytų prielaidas abejoti jo veiklos, įskaitant teikiamų rekomendacijų, objektyvumu. Kita vertus, specializuotas Seimo kontrolierius, gavęs informaciją iš Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos apie galimai nepagrįstas kliūtis ūkinės veiklos laisvei, ir be specialios Įstatymo nuostatos galės naudotis visomis Įstatyme įtvirtintomis Seimo kontrolierių teisėmis, įskaitant galimybę pradėti tyrimą savo iniciatyva, kurio metu, be kita ko, analizuojami teisės aktai, teikti siūlymus dėl viešojo administravimo ūkinės veiklos laisvės srityje gerinimo ir kt.

Pažymėtina ir tai, kad Įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7 punkte yra įtvirtinta Seimo kontrolierių teisė „informuoti Seimą, Vyriausybę bei kitas valstybės institucijas ir įstaigas ar atitinkamos savivaldybės tarybą apie šiurkščius įstatymų pažeidimus arba įstatymų ar kitų teisės aktų trūkumus, prieštaravimus ar spragas“, o 8 punkte – „siūlyti Seimui, Vyriausybei, kitoms valstybės ar savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kad būtų pakeisti įstatymai ar kiti norminiai teisės aktai, varžantys žmogaus teises ir laisves“. Taigi Seimo kontrolieriai ir šiuo metu, pagal galiojančią teisinį reguliavimą, turi teisę analizuoti teisės aktus ir teisės aktų projektus, vertinti jų nuostatas ir, matydami poreikį, kreiptis į valstybės ar savivaldybių institucijas su siūlymu atitinkamus teisės aktus koreguoti. Todėl visiškai nėra aišku, koks siūlomos papildomos, tik „verslo ombudsmeniui“ numatomos teisės santykis su jau egzistuojančiomis Seimo kontrolierių teisėmis, ar taip nebus iškreipiamas visų trijų Seimo kontrolierių lygiateisiškumo principas ir ar nauju siūlomu teisiniu reguliavimu iš tiesų įtvirtinama nauja teisė, kuria Seimo kontrolieriai, tirdami asmenų skundus, negali naudotis dabar.

Kartu pastebėtina, kad, kaip yra išaiškinęs Konstitucinis Teismas, Seimo kontrolieriai, nebūdami priskirti nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai (2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas), t. y. nebūdami vykdomosios valdžios dalimi, tiesiogiai nedalyvauja viešosios politikos formavime, taip pat nevykdo teisinio reguliavimo tikslingumo vertinimo. Todėl pareigos proaktyviai įsitraukti į viešosios politikos formavimą, gavus tam tikro toje srityje veikiančio subjekto kreipimąsi, nustatymas Įstatyme iškreiptų iš valstybės valdžių padalijimo principo kylančius imperatyvus ir sudarytų prielaidas įsiterpti į kitų valstybės ir savivaldybių institucijų kompetenciją. Pabrėžtina, kad kiekviena ministerija pirmiausiai atsakinga už atitinkamos srities politikos formavimą, teisės aktų projektų toje srityje rengimą, jų tikslingumo ir poveikio, įskaitant verslo aplinkai, vertinimą. Tai nėra ir negali būti tiesioginė Seimo kontrolierių (ombudsmenų) funkcija.

² https://www.lrski.lt/wp-content/uploads/2021/10/Venecijos-principai.docx?cf_chl_tk=ou8XQrTziZFwXab3toUIHdfQDCAwrnuutp8CSTrNfU-1742283185-1.0.1.1-LvJNUA2rNfuSH9I0LeW5oMiDBWz5Jh6Z.pWPCKB9z8g.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlytina atsisakyti Projekto 6 straipsnio ir nekeisti dabartinės Įstatymo 19 straipsnio redakcijos.

4. Projekto 4 straipsniu siūlomas Įstatymo 9¹ straipsnio, kuriuo reguliuojamas laikinai pareigų negalinčio eiti Seimo kontrolieriaus pavadavimas, pakeitimas.

Pagal galiojantį Įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą, visais atvejais, kai Seimo kontrolierius yra išvykęs į komandiruotę už Lietuvos Respublikos ribų ilgiau nei vienai dienai, jį turi pavaduoti kitas Seimo kontrolierius. Atsižvelgiant į technologijų pažangą, ši nuostata nebeatitinka pasikeitusių aplinkybių, todėl siūlytina ją tikslinti, pavadavimą susiejant su atvejais, kai Seimo kontrolierius dėl objektyvių priežasčių komandiruotės metu negali eiti savo pareigų (atsižvelgiant į komandiruotės pobūdį). Į komandiruotę bet kuris valstybės pareigūnas išvyksta eidamas savo pareigas, todėl nėra tikslinga traktuoti, jog jis komandiruotės metu neina užimamų pareigų ir dėl to visais atvejais jį turi pavaduoti kitas Seimo kontrolierius. Įvertinus konkrečios situacijos aplinkybes, dėl komandiruotėje esančio Seimo kontrolieriaus pavadavimo turėtų būti priimamas individualus sprendimas. Taip pat, kad nekiltų neaiškumų, kaip turi būti sprendžiami Seimo kontrolierių tarpusavio pavadavimo klausimai esant trims kontrolieriams, siūloma nustatyti, kad Seimo kontrolierių įstaigos vadovas kiekvienu atveju priima sprendimą dėl pareigų negalinčio eiti Seimo kontrolieriaus pavadavimo. Taigi Projekto 4 straipsnį „9¹ straipsnio pakeitimas“ siūlytina formuluoti taip:

„Pakeisti 9¹ straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Kai Seimo kontrolierius atostogauja, **yra laikinai nedarbingas** arba yra išvykęs į komandiruotę už Lietuvos Respublikos ribų ~~ilgiau kaip vienai dienai arba yra laikinai nedarbingas~~ ir dėl to laikinai negali eiti savo pareigų, jį **Seimo kontrolierių įstaigos vadovo sprendimu** pavaduoja kitas Seimo kontrolierius. Tuo atveju, kai laikinai negali eiti savo pareigų ~~abu~~ **visi** Seimo kontrolieriai, Seimo valdybos sprendimu juos pavaduoja Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius arba Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierius, kuriam pavedamos ir Seimo kontrolierių įstaigos vadovo pareigos.“

Siekiant sureguliuoti Seimo kontrolieriaus, einančio Seimo kontrolierių įstaigos vadovo pareigas, pavadavimo klausimus, siūlytina papildyti Įstatymo 25 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Seimo kontrolierių įstaigai vadovauja Seimo kontrolierių įstaigos vadovas. Jį pavaduoja ~~kitas~~ Seimo kontrolierius, **kuris ilgiau eina Seimo kontrolieriaus pareigas**“.

5. Galiausiai pažymėtina, kad teikiamu įstatymų pakeitimų projektų paketu nėra siūloma pildyti Lietuvos Respublikos valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymo, kuriame įtvirtinti valstybės pareigūnų pareiginės algos koeficientai. Taip pat pastebėtina, kad jei specializuotam kontrolieriui būtų numatytas Seimo kontrolieriui identiškas pareiginės algos koeficientas (3,4), atsižvelgiant į numatytą Projekto įsigaliojimą 2025 m. liepos 1 d., Seimo kontrolierių įstaigai 2025 m. numatomų papildomų asignavimų nepakaktų šio pareigūno 2025 m. darbo užmokesčiui. Pabrėžtina, kad 2025 m. nėra numatyta lėšų nė vienai papildomai pareigybei, turinčiai padėti specializuotam kontrolieriui vykdyti jam patikėtas funkcijas, steigti.

Apibendrinus išdėstytus pastebėjimus, konstatuotina, kad siūlomas Seimo kontrolierių įstatymo pakeitimas, kuriais numatoma skirti trečią Seimo kontrolierių, kuris specializuotąsi konkrečioje srityje, būtina tobulinti taip, kad jais, visų pirma, nebūtų iškreipta konstitucinė Seimo kontrolierių instituto prigimtis ir esmė tirti asmenų skundus dėl būtent valstybės ir savivaldos institucijų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo, visų antra, kad nebūtų pažeisti pamatiniai Seimo kontrolierių veiklos principai, tokie kaip nepriklausomumas ir lygybė, ir trečia, kad nebūtų įtvirtinta papildomų perteklinių nuostatų, kurios nepagrįstai išskirtų tam tikrą konstitucinę laisvę ar tam tikrą

subjektą, galintį kreiptis į specializuotą Seimo kontrolierių. To neužtikrinus, kyla pagrįstų abejonių, ar siūlomi Seimo kontrolierių įstatymo pakeitimai atitinka iš Konstitucijos kylantį Seimo kontrolierių instituto teisinį reguliavimą ir ar jais nesugriaunama egzistuojanti Seimo kontrolierių instituto sistema.

Įstaigos vadovė, Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė